

NASJONALT SENTER FOR DISTRIKTS MEDISIN



REKRUTTERING, STABILISERING OG UTDANNING AV
HELSEPERSONELL I ET DISTRIKTSPEKATIV

FAGSAMLING OM LEGETJENESTER – TROMS & FINNMARK

Anette Fosse

Leder av Nasjonalt senter for distriktsmedisin (NSDM)

PhD, spesialist i allmenntmedisin og godkjent kompetanseområde i alders- og sykehjemsmedisin

Fastlege/sykehjemslege/legevaktlege i Mo i Rana (1989-2020)



BAKGRUNN

- Helsepersonellmangelen er stor og økende
- Urbanisering og spesialisering
- Desentralisering

- Distriktskommuner
 - Små fagmiljø
 - Breddekompetanse og fleksibilitet

- Ofte lang avstand til spesialisthelsetjeneste og utdanningsinstitusjoner
- Avstand og kommunestørrelse påvirker helsetjenestebruk og helsetjenesteutforming

- Helsepersonell er avgjørende for bærekraftige lokalsamfunn og beredskap
- Arbeidet med å rekruttere og beholde helsepersonell er krevende



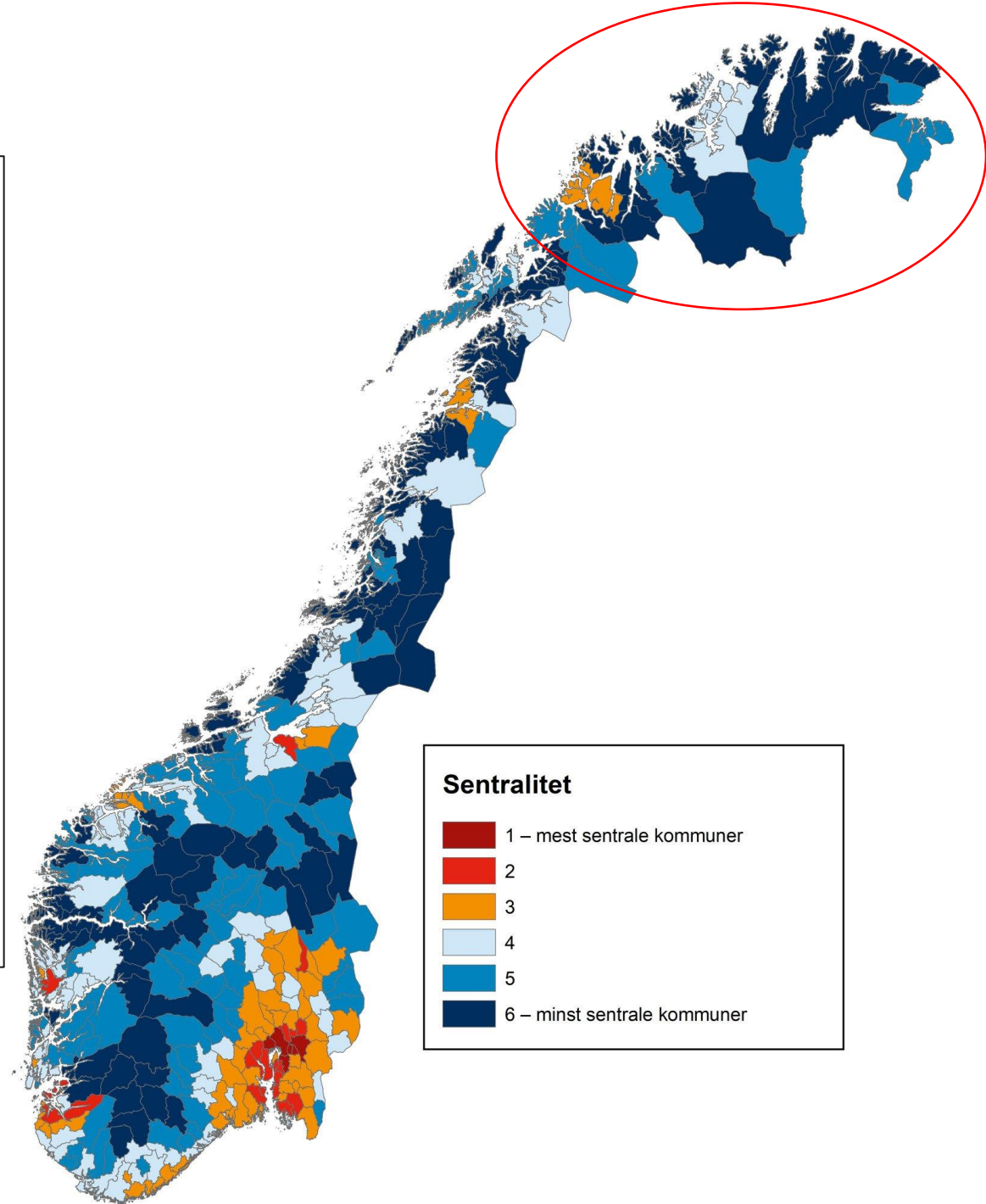
Sentralitet i Troms og Finnmark

6. Vardø, Dielddanuorri – Tjeldsund, Ibestad, Gratangen, Loabák – Lavangen, Salangen, Dyrøy, Balsfjord, Karlsøy, Lyngen. Storfjord - Omasvuotna – Omasvuono, Gáivuotna - Kåfjord – Kaivuono, Skjervøy, Kvænangen, Guovdageaidnu – Kautokeino, Loppa, Hasvik, Måsøy, Nordkapp, Porsanger - Porsángu – Porsanki, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Deatnu – Tana, Unjárga – Nesseby, Båtsfjord

5. Vadsø, Kvæfjord, Bardu, Målselv, Sørreisa, Senja, Nordreisa - Ráisa – Rasi, Kárásjohka – Karasjok, Sør-Varanger

4. Harstad - Hárstták, Alta, Hammerfest – Hámmerfeasta

3. Tromsø



VIKARLEGEBRUK I FASTLEGEORDNINGEN 2016–22

MADS RYDNINGEN, MARTIN BRUUSGAARD HARBITZ, ANETTE FOSSE, BIRGIT ABELSEN

- Vikarbruk på fastlegekontor i Norge økte betydelig i perioden 2016–2022
- Den største økningen i vikaravtaler per fastlegeliste (på 669 %) fant sted i de minst sentrale kommunene (5–6)
- Der var vikariatene også i større grad av kortere varighet, gjaldt fulltidsstillinger og var oftere knyttet til lister uten fast lege



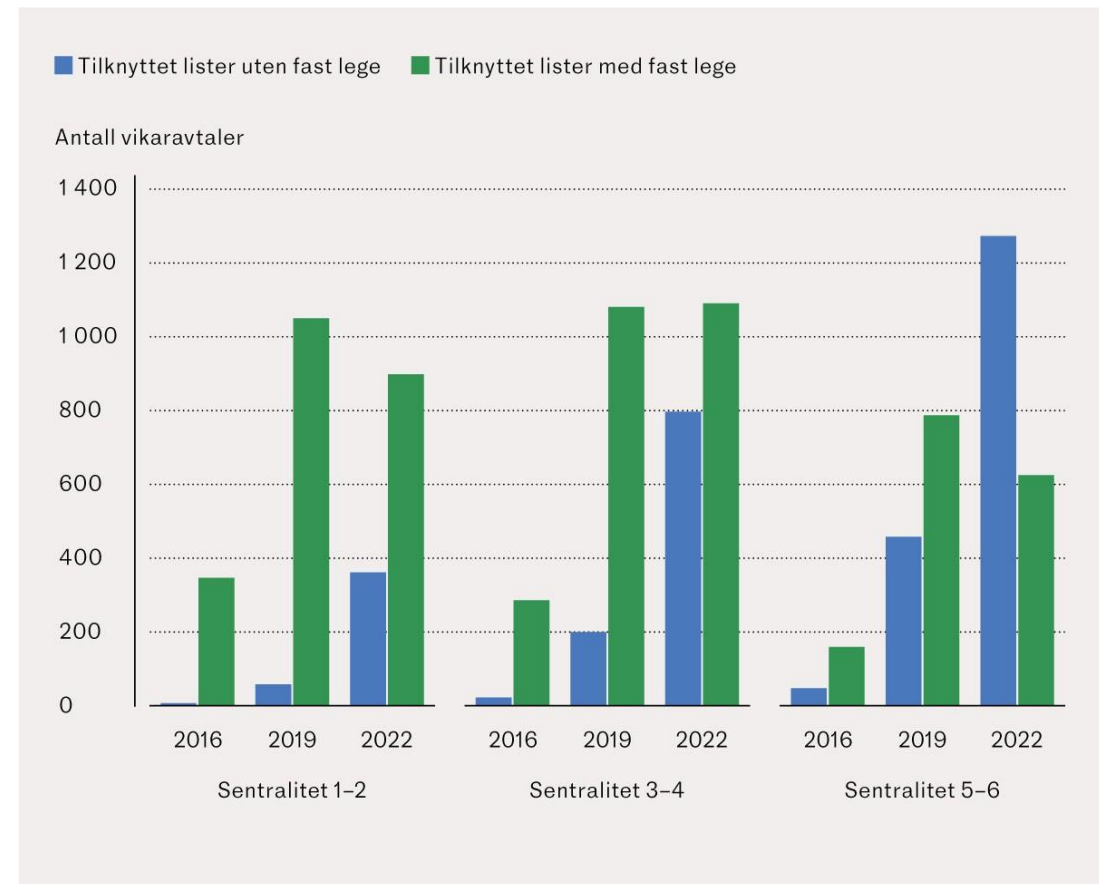
Her finner du lenker til å lese og høre de aktuelle sakene:

[Les den vitenskapelige artikkelen i Tidsskriftet](#)

[Hør NRK radio innslaget](#)

[Les radioinnslaget som nettartikkel](#)

[Les kronikken skrevet av Birgit Abelsen og Anette Fosse i Tidsskriftet](#)



ROTASJONSORDNING FOR ALLMENNLEGER I NORSKE KOMMUNER

Forskningsprosjekt, Erik Prestgaard (leder), Martin B.Harbitz, Birgit Abelsen, Anette Fosse

Utbredelsen, årsaker, innhold og erfaringer med denne arbeidsformen.

Første (?) flerkasusstudie i Tidsskriftet
Data fra intervjuer, spørreskjema, SSB, fastlegeregisteret

Rotasjonsordning økte i perioden 2015–23.

2:4 vanligste rotasjonsform.
Mest utbredt i de minst sentrale kommunene (5-6).

Vi mangler sannsynligvis en evaluering av arbeidsformen og et nasjonalt rammeverk for arbeidstid og spesialistutdanning.

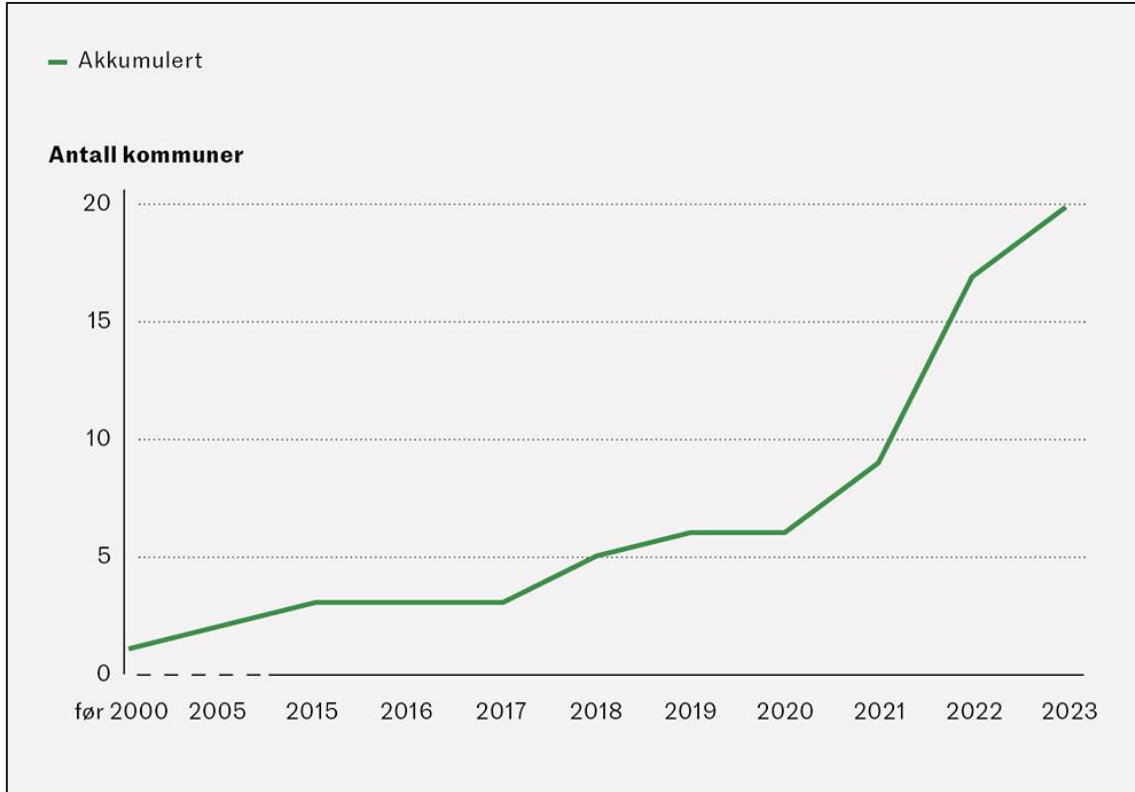


<https://tidsskriftet.no/2024/11/originalartikkel/rotasjonsordning-allmennleger-i-norske-kommuner>

<https://tidsskriftet.no/2024/11/invitert-kommentar/roterende-allmennleger>



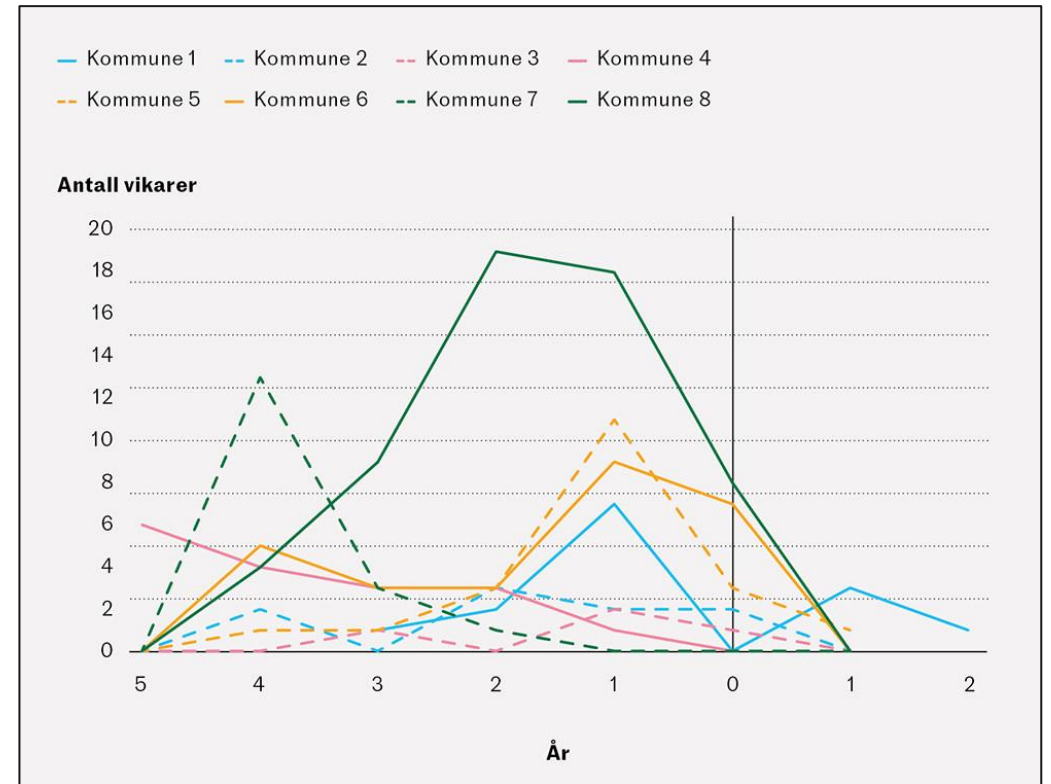
ROTASJONSORDNING FOR ALLMENNLEGER I NORSKE KOMMUNER



Antall kommuner i Norge med rotasjonsordning for leger, årlig prevalens fram t.o.m. 1.6.2023.



Vikarer per kommune før og etter innføring av rotasjonsordning. Kun kommuner der helsetjenesten per 1.6.2023 driftes av rotasjonsordning alene er inkludert. Året ordningen ble innført, er satt til 0 (svart strek).



KOMMUNER I **SENTRALITETSKLASSE 5-6** KJENNETEGN OG UTVIKLINGSTRENDER

- Lang reiseavstand til arbeidsmarkeder og tjenester
 - Begrenset offentlig transport
- Mindre tilgang til spesialiserte tjenester
 - sykehus, videregående skole, arbeidsplasser
- Liten befolkning og lav befolkningstetthet
- Utfordrende å opprettholde offentlige og private tjenester, lav vekstrate i kommunen
- Sårbart næringsliv
- Vanskelig å rekruttere kvalifisert arbeidskraft innen helse, utdanning og offentlig forvaltning



- Legen ønsker ikke å bidra inn i lokalsamfunnet, ingen identitet til kommunen
- Legen har ingen bolyst i kommunen, vil pendle og bo sentralt et annet sted i landet der de har nettverk fra før

Kommuneoverlege i Bindal, Trond Iversen

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere legevikar i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere leger i rotasjonsordning i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

GRUPPEDISKUSJON

- Vikarer og rotasjonsordninger
 - Nødløsninger eller nyttige ordninger?
 - Hva kan bli bedre?
 - Samarbeidsmuligheter?

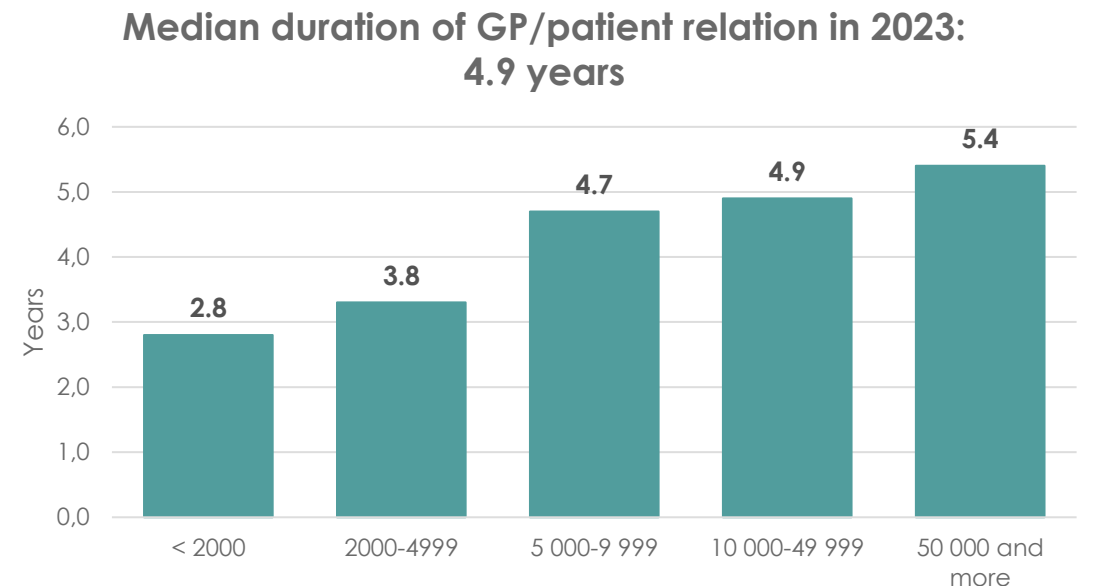
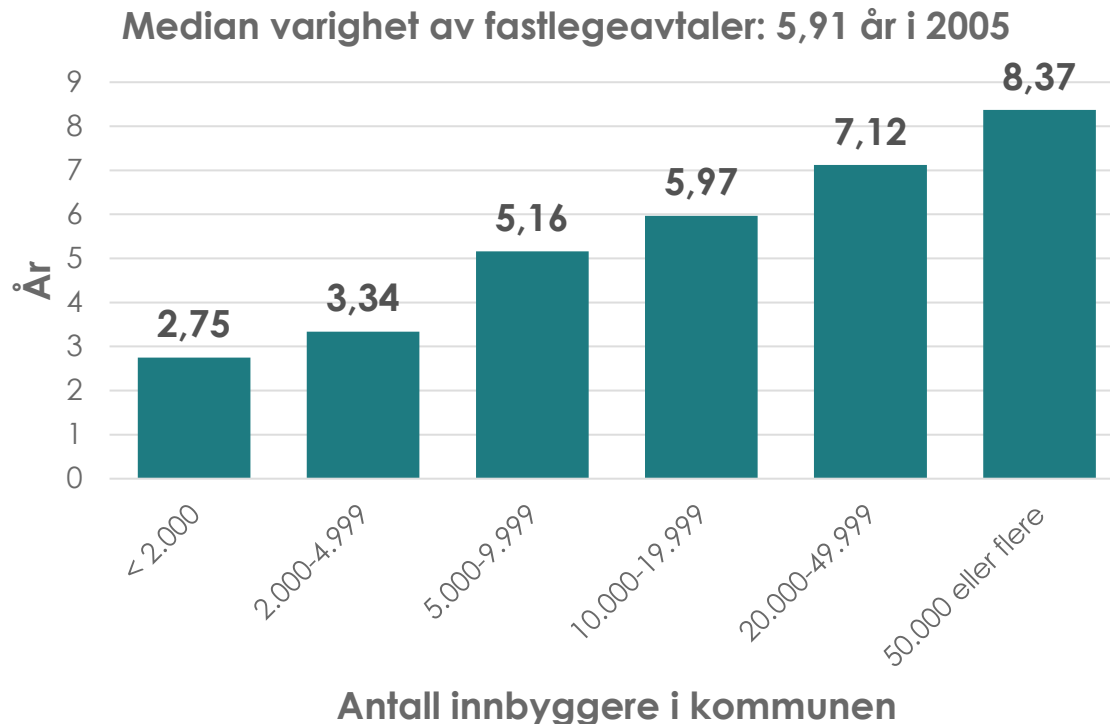


Kontinuitet

USTABIL LEGEDEKNING ET HINDER FOR KONTINUITET

- Stabil legedekning i Finnmark og Nord-Trøndelag forbundet med:

- godt samarbeidsklima
- legetjenesten ses som et kollektivt ansvar
- godt organisert legevakt
- nærhet til spesialisthelsetjenesten



Abelsen B, Karlsen Bæck U-D (red).
Lav stillingsstabilitet som utfordring for fastlegeordningen i Finnmark og Nord-Trøndelag.
Norut Tromsø rapport nr. SF 2005:6.

Source: National quality indicator. The Norwegian directorate of health

HVA HEMMER OG FREMMER TILGANG PÅ KVALIFISERT PERSONELL TIL HELSE- OG OMSORGSTJENESTEN I DISTRIKTSKOMMUNER?

- Kunnskapsoppsummering
- Basert på forskning
- Ulike metoder
- Distrikt = slik hver studie definerer det

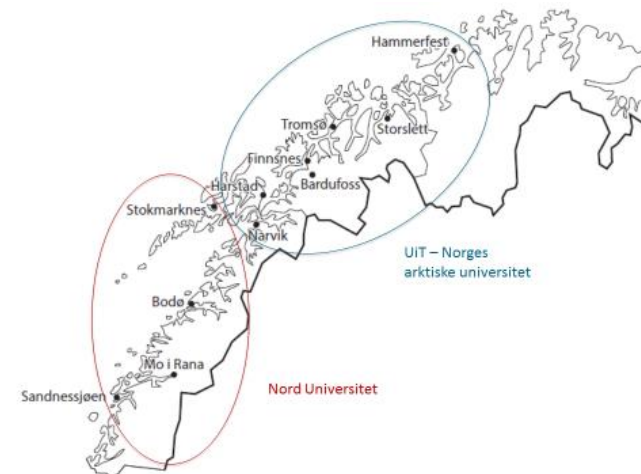


Fremmende faktorer

- Tilrettelegging av grunnutdanning
- Arbeid i helse- og omsorgstjenesten
 - økonomiske insentiver
 - overgang til praksis
 - spesialisering og videreutdanning
- Systematisk arbeid med å rekruttere og beholde (hel-/deltid)

TILTAK I UTDANNING

- Rekruttering fra distrikt
- Desentraliserte (og fleksible) helsepersonellutdanninger
- Utplassering i distrikt og praksisnær læring
- Distriktrelevant læringsinnhold
- Overgang-til-praksis-ordninger



DESENTRALISERT SYKEPLEIERUTDANNING – EFFEKTER PÅ LOKAL REKRUTTERING

- Finnmark

- 93% av de som var utdannet desentralisert
- 70% av campusutdannede arbeidet fortsatt i fylket 4-7 år etter at utdanningen var avsluttet

- Helgeland

- 93% av de som hadde bostedsadresse på Helgeland ved studiestart, bodde fremdeles på Helgeland 0,5-11,5 år etter at utdanningen var avsluttet

- Oppland inkludert Ringsaker kommune

- 88% av sykepleierne bodde fortsatt i regionen 2-12 år etter at utdanningen var avsluttet



...noen forbehold...

Organisering av sykepleietjenesten i distriktet-utfordringer og muligheter

«Hvilke utfordringer og muligheter er knyttet til å arbeide som sykepleier ute i distriktet i dag?»

Av: Anne-Marie Isaksen

Antall ord: 20521



Det helsevitenskapelige fakultetet

Distriktssykepleie i Nord Norge

«Hvilke særegenheter innebærer utøvelsen av distriktssykepleie i Nord Norge?»

Ingvild Rapp Hanssen

Natalia Vanzo

Masteroppgave i sykepleie desember 2020 SYP 3901



- Ofte alene i møte med den kritisk syke pasienten
- Må bruke ukonvensjonelle metoder og organisasjonskompetanse

- Aleneansvar
- Samhandling
- Små samfunn
 - muligheter og trivsel
- Generalistkompetanse
- relevant fagfordypning


UTDANNING

Khrono Nyheter Debatt Student Stillinger +

STUDIE OM BODØPAKKEN

Desentral modell har gitt flere allmennleger i nord

Forskerne bak ny studie mener det er oppsiktsvekkende at såpass mange av medisinstudentene som tok de siste to årene i Bodø har valgt å bli allmennleger i små distriktskommuner i landsdelen.



<https://tidsskriftet.no/2022/01/originalartikkel/leger-utdannet-i-bodo-hvem-er-de-og-hvor-blir-de-av>

<https://tidsskriftet.no/2022/01/oversiktsartikkel/tiltak-i-grunnutdanningen-sikre-leger-til-distrikt-en-systematisk>



TILTAK I HELSE- OG OMSORGSTJENESTEN

- Økonomiske insentiver
- Arbeidstid og infrastruktur
- Videreutdanning og arbeidsdeling
- Kvalitet i tjenesten, anerkjennelse, arbeidsmiljø
- Tilrettelegge for familie og sosialt liv



ØKT GRUNNBEMANNING

- Flere å dele vakter med
 - Beredskap krever 'slakk i tjenesten'
- Fleksibel fraværdekning
- Tid til videre- og etterutdanning
 - ALIS bruker minst 20% av arbeidstiden til utdanningsaktiviteter
- Tid til pasienten
- Tid til samtrening
- Tid til undervisning og veiledning
 - Studenter – LIS1 – ALIS
- Tid til forskning
- Tid til familien!

Eksempler: Nordkapp, Gildeskål, Luster mfl.



UTDANNINGSAKTIVITETER MÅ REGNES INN I ARBEIDSTIDEN

Utdanningsstadier

- Student
- LIS1 /fersk sykepleier
- ALIS/spl.videreutdanning
- Spesialist i allmenntmedisin
 - Resertifisering hvert 5.år

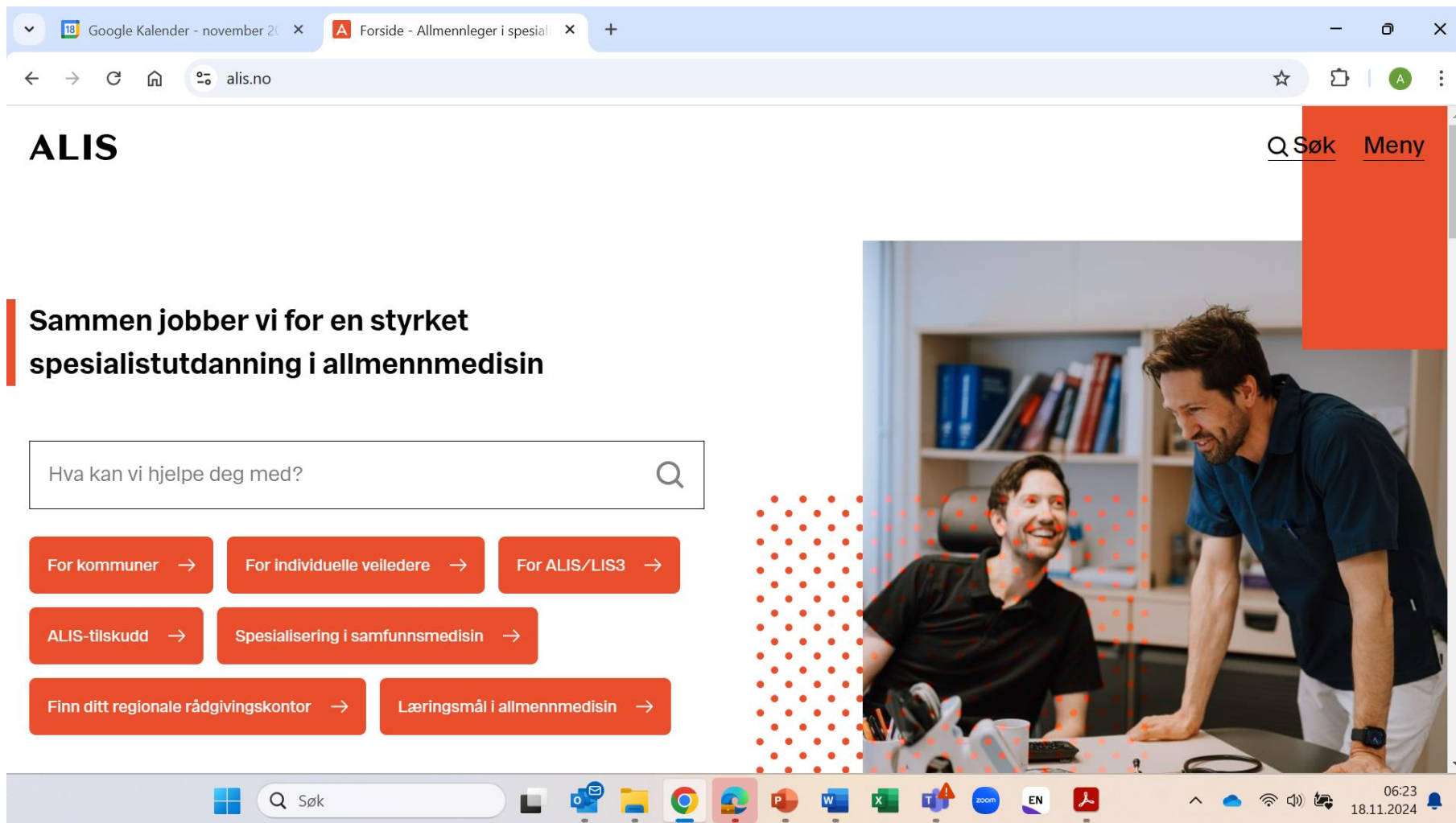
- Veiledning
- Supervisjon
- Kurs
- Samtrenting
- Erfaringsbygging



- Kvalitetsarbeid
- Fagutvikling
- Undervisning
- Forskning



SPESIALISTUTDANNING I ALLMENNEMEDISIN OG SAMFUNNSMEDISIN ALIS.NO



The screenshot shows a web browser window with the following elements:

- Browser tabs:** "Google Kalender - november 20..." and "Forside - Allmenleger i spesial...".
- Address bar:** "alis.no".
- Page Header:** "ALIS" logo on the left, and "Søk" and "Meny" on the right.
- Main Content:**
 - A heading: "Sammen jobber vi for en styrket spesialistutdanning i allmenntmedisin".
 - A search bar: "Hva kan vi hjelpe deg med?".
 - Navigation buttons:
 - For kommuner →
 - For individuelle veiledere →
 - For ALIS/LIS3 →
 - ALIS-tilskudd →
 - Spesialisering i samfunnsmedisin →
 - Finn ditt regionale rådgivingskontor →
 - Læringsmål i allmenntmedisin →
- Image:** A photograph of two men in a professional setting, one standing and one sitting at a desk, looking at a document. The image has a decorative pattern of red dots on the left side.
- Taskbar:** Windows taskbar at the bottom with search bar "Søk", various application icons (including Zoom, Word, Excel, Teams), and system tray showing time "06:23" and date "18.11.2024".

ALIS.NO/OM-ALIS-KONTORENE/ALIS-NORD

ALIS Nord

ALIS Nord er et regionalt rådgivningskontor med ansvar for å bistå og rådgå alle kommunene i Nordland, Troms og Finnmark i spørsmål knyttet til spesialistutdanningen i allmennmedisin.

Hvem er vi og hva gjør vi?

ALIS Nord skal jobbe for å styrke spesialistutdanningen for allmennlegene i kommunene i Nord-Norge.

Siden oppstarten høsten 2020 har vi vært lokalisert i Moloveien 20 i Bodø hvor vi er organisert under Bodø kommune og Helsekontoret.

ALIS Nord og de øvrige regionskontorene jobber etter mandat fra Helsedirektoratet, og skal i hovedsak bidra til rekruttering og tilrettelegging for spesialisering i allmennmedisin, ved å rådgå og bistå kommunene i planlegging, etablering og oppfølging av spesialistutdanningen.



Se vår siste årsrapport



Finns oss på Facebook →


Hvor holder vi til?

Besøksadresse
Moloveien 20, Bodø

Åpningstid kontor
08:00 - 15:30 - alle ukedager

Hvem er vi?

 **Maylen Fredheim Jensen**
Rådgiver
✉ maylen.fredheim.jensena@bodo.kommune.no
☎ +0036948

 **Mona Sondenå**
Lege - konstituert leder fra 01.09.22
✉ mona.elizabeth.svanqvist.sondenå@bodo.kommune.no
☎ +47 476 44 519

 **Cathrine Hoff Mikalsen**
Jurist
✉ cathrine.hoff.mikalsena@bodo.kommune.no
☎ +47 900 12 753

 **Sirin Johansen**
Rådgivende lege, 30%
✉ sirin.johansen@yahoo.no
☎ +47 473 81 318

 **Kine Kalstad**
Rådgivende lege 30%
✉ kine.kalstad@bodo.kommune.no

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



**Har dere spesialist(er) i
allmenntmedisin i din
kommune?**

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere ALIS i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere spesialist i samfunnsmedisin i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere SamLIS i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere LIS1 i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



**Tar dere i mot
medisinstudent(er) i din
kommune?**

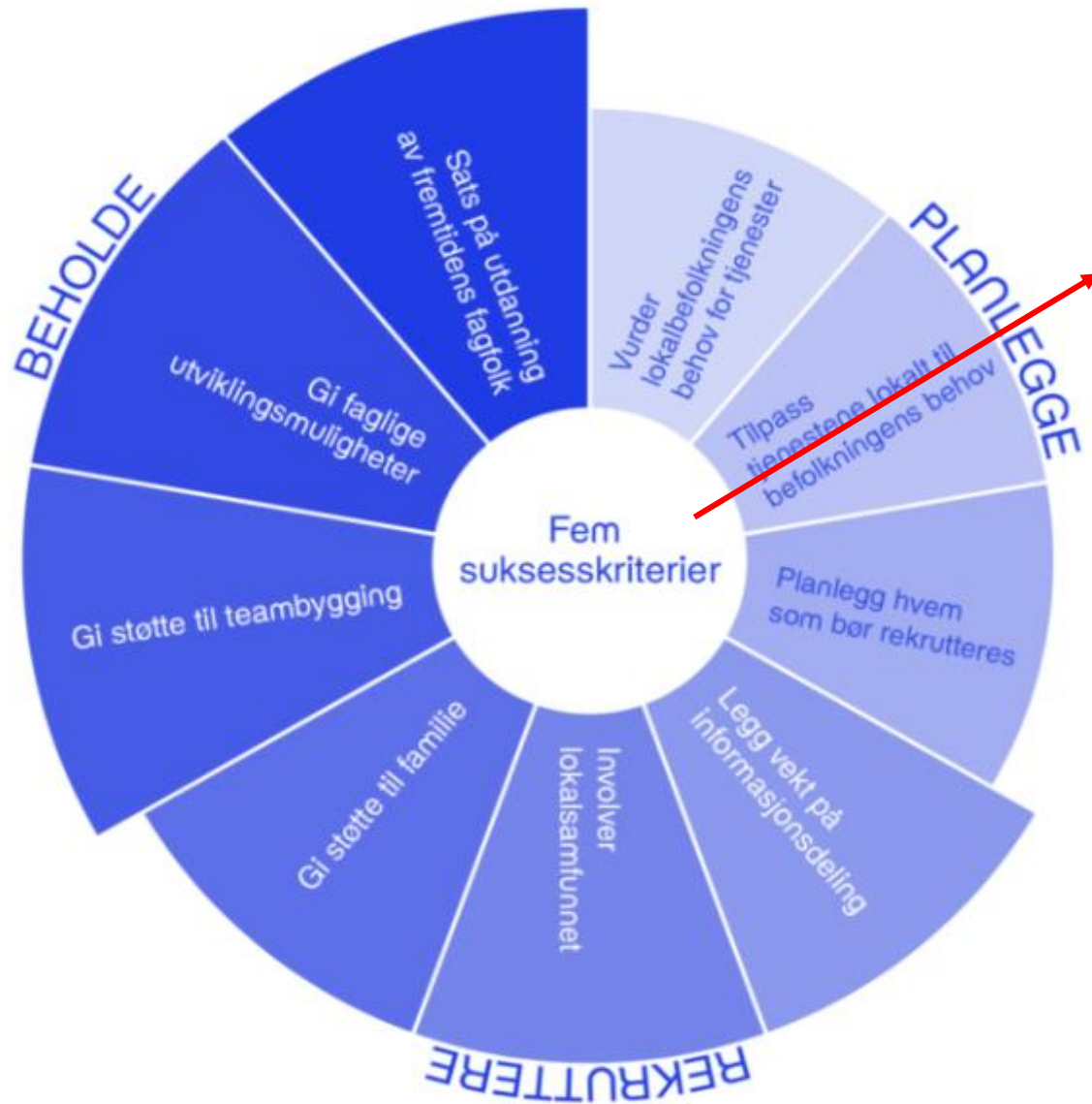
① Start presenting to display the poll results on this slide.

GRUPPEDISKUSJON

- Rekruttere, beholde og utdanne helsepersonell
 - Hva gjør dere bra?
 - Hva kan bli bedre?
 - Samarbeidsmuligheter?



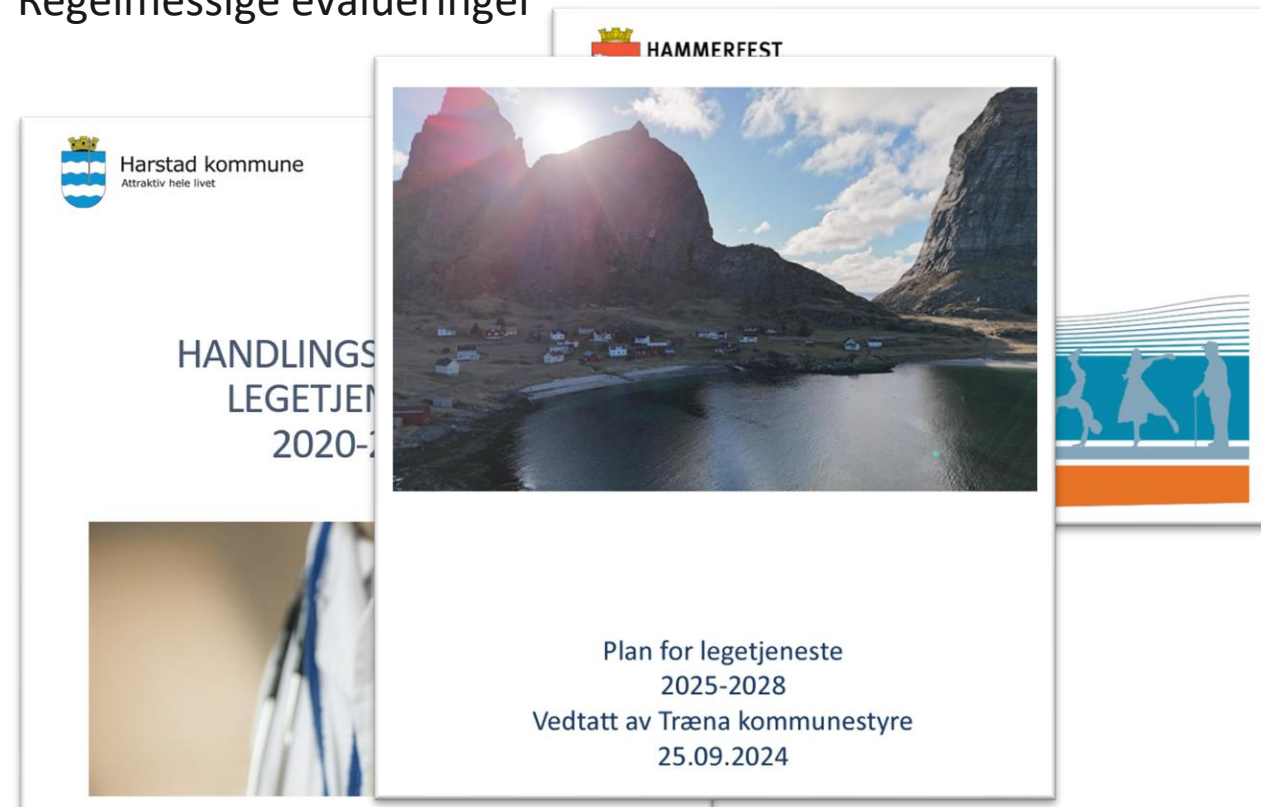
SYSTEMATISK ARBEID FOR Å PLANLEGGE, REKRUTTERE, BEHOLDE



Rammeverket Recruit & Retain

Fem sentrale suksesskriterier

1. Anerkjennelse av det unike i distrikt
2. Inkludere distriktenes perspektiver
3. Tilstrekkelige ressurser
4. Årlige sykluser med aktiviteter
5. Regelmessige evalueringer



slido

Please download and install the Slido app on all computers you use



Har dere plan for legetjenesten i din kommune?

① Start presenting to display the poll results on this slide.

Vil du jobbe som lege i kyst- og fjellparadiset Helgeland?

[Se ledige stillinger →](#)



HELGELANDSLEGEN – SKREDDERSYDD SPESIALISTUTDANNING

- Tilrettelagt og helhetlig utdanningsløp fra medisinstudium til ferdig utdannet spesialist i allmenntilleggsmedisin
- Attraktive utdanningsmessige, faglige og økonomiske insentiver
 - Etablere interkommunale løsninger for vikarordninger, veilederkorps, mentorordninger osv
- Opp mot halvparten av LIS1-stillingene kobles til LIS3/ALIS i kommunene
- Tidlig innsats – studentrettet oppmerksomhet
- Intervjuene med LIS1-kandidater må fokusere på interesse for primærhelsetjeneste
 - Prioritere søkere med lokal tilknytning
- Arbeide for å være aktive i desentralisert utdanning på Helgeland
 - under halvparten av kommunene tar 5. års studenter fra UiT
- Etablere digital plattform for Helglandslegen.no



Plan for å rekruttere og beholde helsepersonell inn i den rullerende kommuneplanen



PROGRAM FOR DISTRIKTSMEDISINSK FORSKNING OG FAGUTVIKLING

- Skal bidra til stabilisering og rekruttering av helsepersonell i distriktene
- Skal fremme fagutvikling og forskning om spørsmål som er relevante for medisinsk praksis og helsetjenester i distriktene
- Virkemidler
 - Økonomisk støtte
 - Søkorn til større prosjekt
 - Fullfinansiering til mindre prosjekt
 - Driftsmidler til studentprosjekt
 - Faglig veiledning
 - Årlig programseminar



Programseminaret 2024 – inspirasjon og entusiasme!

okt 24, 2024

Program for distriktsmedisinsk
forskning og fagutvikling
(Programmet) deler ut søkornmidler
og gir veiledning til små og store
distriktsrelevante prosjekter....

[Les mer](#)

<https://www.nsdm.no/programseminaret-2024-inspirasjon-og-entusiasme/>





